

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ημερομηνία: Κυριακή 22 Απριλίου 2012

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ "ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ"

(.....)

Αυτό λοιπόν τό έλεγειον έμοιρολόγει κατ' εκείνην τήν νύκτα ή μήτηρ μου.

Έγώ ήκουον, και άφηνα τά δάκρυά μου νά ρέωσι σιγαλά, αλλά δέν έτόλμων νά κινηθώ. Αίφνης ήσθάνθην εύωδιάν θυμιάματος!

— "Ω! είπον, απέθανε τό καυμένο τό Άννιώ μας! —Καί έτινάχθην από τό στρώμά μου.

Τότε εύρέθην ενώπιον παραδόξου σκηνής.

Η άσθενής άνέπνεε βαρέως, όπως πάντοτε. Πλησίον αυτής ήτο τοποθετημένη άνδρική ένδυμασία, καθ' ήν τάξιν φορείται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον με μαύρον ύφασμα, επί του όποιου ύπήρχε σκευος πλήρες ύδατος και έκατέρωθεν δύο λαμπάδες άναμμένα. Η μήτηρ μου γονυπετής⁶⁴ έθυμιάζε τ' άντικείμενα ταυτα προσέχουσα επί της έπιφανείας του ύδατος.

Φαίνεται ότι έκτριόμια από τον φόβον μου. Διότι ως μέ είδεν, έσπευσε νά μέ καθησυχάση.

⁶⁴. γονυπετής: γονατιστός.

— Μή φοβείσαι, παιδάκι μου, μέ ειπε μυστηριωδώς, είναι τά φορέματα του πατρός σου. Έλα, παρακάλεσέ τον και σύ νά έλθη νά γιατρέψη τό Άννιώ μας.

Και μέ έβαλε νά γονατίσω πλησίον της.

— Έλα πατέρα — νά μέ πάρης έμένα — για νά γιάνη τό Άννιώ! — άνεφώνησα έγώ διακοπτόμενος υπό των λυγμών μου. Και έροισα επί της μητρός μου παραπονετικόν βλέμμα, διά νά τη δείξω πώς γνωρίζω, ότι παρακαλεί ν' αποθάνω έγώ αντί της αδερφής μου. Δέν ήσθανόμην ό άνόητος ότι τοιουτοτρόπως έκορύφωνα τήν άπελπισίαν της! Πιστεύω νά μ' έσυγχώσησεν. Ήμην πολύ μικρός τότε, και δέν ήδυνάμην νά έννοήσω τήν καρδίαν της.

Μετά τινας στιγμάς βαθείας σιγής, έθυμίασεν έκ νέου τά πρό ήμών άντικείμενα, και επέστησεν όλην αύτης της προσοχήν επί του ύδατος, τό όποιον εύρίσκετο εις τό επί του σκαμνίου εύρύχωρον σκεύος.

Αίφνης μικρά χρυσάλις,⁶⁵ πετάξασα κυκλικώς επ' αύτου, ήγγισε μέ τά πτερά της, και έτάραξεν έλαφρώς τήν έπιφάνειάν του.

Ή μήτηρ μου έκυψεν εύλαβώς και έκαμε τόν σταυρόν της, όπως όταν διαβαίνουν τά Άγια έν τη έκκλησία.

— Κάμε τό σταυρό σου, παιδί μου! έψιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη και μή τολμώσα νά ύψωση τά όμματα.

Έγώ ύπήκουσα μηχανικώς.

Όταν ή μικρά εκείνη χρυσάλις έχάθη εις τό βάθος του δωματίου, ή μήτηρ μου άνέπνευσεν, έσηκώθη ήλαρά⁶⁶ και εύχαριστημένη, και — Έπέρασεν ή ψυχή του πατέρα σου! — ειπε, παρακολουθούσα εισέτι τήν πτήσιν του χρυσαλιδίου μέ βλέμματα στοργής και λατρείας. Έπειτα έπιεν από του ύδατος και έδωκε και εις μέ νά πίνω.

Τότε μου ήλθεν εις τόν νούν ότι και άλλοτε μάς έπότιζεν από του αύτου σκεύους, εύθύς ως έξυπνοϋμεν. Και ένθυμήθην, ότι όσάκις έκαμνε τουτο ή μήτηρ μας, ήτο καθ' όλην εκείνην τήν ήμέραν ζωηρά και

⁶⁵. χρυσάλις· ή χρυσάλιδα, αλλιώς ψυχή.

⁶⁶. ήλαρός —ά —όν· χαρωπός.

περιχαρής, ως εάν είχε απολαύσει μεγάλην τινά πλήν μυστικήν εὐδαιμονίαν.

Ἄφου μ' ἐπότισεν ἐμέ, ἐπλησίασεν εἰς τό στρῶμα τῆς Ἀννίως μέ τό σκεῦος ἀνά χεῖρας.

Ἡ ἀσθενής δέν ἐκοιμᾶτο, ἀλλά δέν ἦτο και ὄλως διόλου ἐξυπνος.⁶⁷ Τά βλέφαρά της ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δέ ὀφθαλμοί της, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμψιν διά μέσου τῶν πυκνῶν καί μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνεσήκωσε τό ἰσχνόν τοῦ κορασίου σῶμα μετά προσοχῆς· καί ἐνῶ διά τῆς μιᾶς χεῖρός ὑπέστηριζε τά νῶτά του, διά τῆς ἄλλης προσέφερε τό σκεῦος εἰς τά μαραμμένα του χεῖλη.

— Ἐλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε, Πιέ ἀπ' αὐτό τό νερό, νά γιάνης. — Ἡ ἀσθενής δέν ἦνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλά φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τήν φωνήν καί ἐνόησε τάς λέξεις. Γλυκύ καί συμπαθητικόν μειδίαμα διέστειλε τά χεῖλη της. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπό τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τό ὁποῖον ἐμελλε τῷ ὄντι⁶⁸ νά τήν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τό ἐκατάπιε καί ἦνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς καί προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρός στεναγμός διέφυγε τά χεῖλη της, καί ἐπανέπεσε βαρεῖα ἐπί τῆς ὠλένης⁶⁹ τῆς μητροῦς μου.

Τό καῦμένο μας τό Ἀννιώ! ἐγλύτωσέν ἀπό τά βάσανά του!

(.....)

Τό υἱκόν σέβας ἦτο πολὺ καί ἡ αὐθεντεία⁸⁵ τῆς μητροῦς μεγάλη, ἀλλ' οἱ πτωχοὶ ἀδερφοὶ μου ἦσαν τέσσον ἀπογοητευμένοι, ὥστε δέν ἐδίστασαν νά ὑποδείξουν εὐσχήμως⁸⁶ πῶς εἰς τήν μητέρα των, ὅτι καλόν θά ἦτο νά παραιτηθῇ τοῦ σκοποῦ της. Ἀλλά τήν εὔρον ἀμετάπειστον. Τότε ἐδήλωσαν φανερά τήν δυσαρέσκειάν των καί τῇ ἠρνήθησαν τήν διαχείρισιν τοῦ βαλαντίου⁸⁷ των. Ὅλα εἰς μάτην.

⁶⁷. ἐξυπνος· ξυπνητός, αφυπνισμένος.

⁶⁸. τῷ ὄντι· πράγματι

⁶⁹. ὠλένη· τὸ μέρος τοῦ χεριοῦ ἀπὸ τὸν ἀγκῶνα μέχρι τὸν καρπὸ.

⁸⁵. αὐθεντεία· ἡ ἐξουσιαστικὴ δύναμις.

⁸⁶. εὐσχημος· ὁ ἐπιφανειακὰ δικαιολογημένος.

⁸⁷. βαλάντιο· χρηματοφυλάκιο, πουγγί.

—Μή μου φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ἐγὼ δουλεύω καὶ τό θρέφω, σάν πῶς ἔθρεψα καὶ σᾶς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Γιωργῆς μου ἀπ’ τῆ ξενιτεῖα, θά τό προικίσῃ καὶ θά τό πανδρέψῃ. Ἄμ’ τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τό παιδί μου μέ τό ὑποσχέθηκε. — Ἐγὼ, μάνα, θά σέ θρέψω καὶ σέγα καὶ τό ψυχοπαίδί σου. — Ναί! ἔτσι μέ τό εἶπε, πού νᾶχῃ τήν εὐχή μου!

Ὁ Γιωργῆς ἦμην ἐγὼ. Καὶ τήν ὑπόσχεσιν ταύτην τήν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλά πολύ προτύτερα.

Ἦτο καθ’ ἣν ἐποχὴν ἡ μήτηρ μας εἰργάζετο διὰ νά θρέψῃ τήν πρώτην μας θετήν ἀδερφήν καθώς καὶ ἡμᾶς. Ἐγὼ τήν συνάδευον κατά τάς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, παίζων παρ’ αὐτῆ, ἐνῶ ἐκείνη ἔσκαπτεν ἢ ἐξεβοτάνιζεν. Μίαν ἡμέραν διακόψαντες τήν ἐργασίαν ἐπεστρέφομεν ἀπό τοὺς ἀγρούς φεύγοντες τόν ἀφόρητον καύσωνα, ὑφ’ οὗ ὀλίγον ἔλειψε νά λιποθυμήσῃ ἡ μήτηρ μου. Καθ’ ὁδόν κατελήφθημεν ὑπὸ ραγδαιοτάτης βροχῆς, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες συμβαίνουσι παρ’ ἡμῖν συνήθως, μετά προσηγηθεῖσαν ὑπερβολικὴν ζέστην ἢ λαύραν, καθώς τήν ὀνομάζουσι οἱ συντοπιταί μου. Δέν ἦμεθα πλέον πολύ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ’ ἔπρεπε νά διαβῶμεν ἕνα χειμάρρον, ὅστις πλημμυρῆσας ἐκατέβαινε ὀρμητικώτατος. Ἡ μήτηρ μου ἠθέλησε νά μέ σηκώσῃ εἰς τόν ὄμῶν της. Ἄλλ’ ἐγὼ ἀπεποιήθην.⁸⁸

— Εἶσαι ἀδύνατη ἀπὸ τῆ λιποθυμίας, τῆ εἶπον. Θά μέ ρίψῃς μεσ’ στόν ποταμό.

Καὶ ἐσήκωσα τά φορέματά μου καὶ εἰσηλθὼν δρομαῖος⁸⁹ εἰς τό ρεῦμα, πρὶν ἐκείνη προφθάσῃ νά μέ κρατήσῃ. Εἶχον ἐμπιστευθῆ εἰς τάς δυνάμεις μου πλέον ἢ ὅ,τι ἔπρεπε. Διότι πρὶν σκεφθῶ νά ὑποχωρήσω, οἱ πόδες μου ἔχασαν τό στήριγμά των, καὶ ἀνατραπείς, παρεσύρθην ὑπὸ τοῦ χειμάρρου ὡς κέλυφος καρύου.

Μία σπαρακτικὴ κραυγὴ φρίκης εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐνθυμοῦμαι ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς μητρός μου, ἣτις ἐρρίφθη εἰς τὰ ρεύματα διὰ νά μέ σώσῃ.

Πῶς δέν ἔγινε αἰτία νά πνιγῇ καὶ ἐκείνη μετ’ ἐμοῦ, εἶναι θαῦμα. Διότι ὁ χειμάρρος ἐκεῖνος ἔχει κακὴν φήμην παρ’ ἡμῖν. Καὶ ὅταν λέγουσιν

⁸⁸. ἀποποιούμαι· ἀρνούμαι κάτι προσφερόμενο ἢ ζητούμενο.

⁸⁹. δρομαῖος· τρεχάτος, ταχύς, γρήγορος.

περί τινος «τόν ἐπήρε τό ποτάμι», ἐννοοῦν ὅτι ἐπνίγη εἰς αὐτόν τοῦτον τόν χεῖμαρρον.

Καί ὄμως ἡ μήτηρ μου λιγόθυμος καθὼς ἦτο, κατάκοπος, βεβαρυσμένη ἀπὸ ἐπαρχιακά φορέματα, ἱκανά νά πνίξουν καὶ τόν δεξιώτερον κολυμβητήν, δέν ἐδίστασε νά ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς εἰς κίνδυνον. Ἐπρόκειτο νά μέ σώσῃ, καὶ ἄς ἦμην ἐκεῖνό της τό τέκνον, τό ὁποῖον προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τόν Θεόν ὡς ἀντάλλαγμα ἀντί τῆς θυγατρὸς της.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τόν οἶκον καί μέ ἀπέθεσε χαμαί ἀπὸ τόν ὤμὸν της, ἦμην ἀκόμη παραζαλισμένος. Διὰ τοῦτο, ἀντί νά αἰτιαθῶ τὴν ἀπρονοησίαν μου διὰ τό συμβάν, ἀπέδωκα αὐτό εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μητρὸς μου.

— Μὴ δουλεύεις πιά, μάνα, τῆ εἶπον, ἐνῶ ἐκεῖνη μ' ἐνέδυε στεγνά φορέματα.

— Ἄμ' ποίος θά μᾶς θρέψῃ, παιδί μου, σάν δέν δουλεύω ἐγώ; — Ἠρώτησεν ἐκεῖνη στενάξασα.

— Ἐγώ, μάνα! ἐγώ! — τῆ ἀπήντησα τότε μετὰ παιδικοῦ στόμφου.

— Καί τό ψυχοπαίδι μας;

— Κ' ἐκεῖνο ἐγώ!

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ἀκουσίως, διὰ τὴν ἐπιβλητικὴν στάσιν, ἣν ἔλαβον προφέρων τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην. Ἐπειτα διέκοψε τὴν ὁμιλίαν ἐπειποῦσα·

— Ἄμ' θρέψε δά πρώτα τόν ἑαυτό σου καὶ ὕστερα βλέπουμε.

Δέν παρήλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἀπηρχόμην εἰς τὰ ξένα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Βασική αφηγηματική πρόθεση του Βιζυηνού είναι να εξηγήσει και όχι να περιγράψει απλώς τον κόσμο των διηγημάτων του. Γί' αυτό άλλωστε αξιοποιεί οργανικά στο κείμενό του **α)** το μαγικό – θρησκευτικό (λαϊκό) πολιτισμό, **β)** την επιστημονική γνώση με τον ορθολογισμό και **γ)** τη ρεαλιστική αναπαράσταση της πραγματικότητας.

Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε δύο σημεία στο απόσπασμα για καθένα από τα τρία παραπάνω χαρακτηριστικά.

(Μονάδες 15)

- B1.** Τις περιγραφές στο Βιζυηνό, ως στοιχεία αφηγηματικού λόγου έχει ειπωθεί πως «θα ήταν λάθος να τις αντιμετωπίσουμε σαν διακοσμητικές παρενθέσεις ή, τουλάχιστο, σαν συνειδητά ξεστρατίσματα προορισμένα να καθυστερήσουν για λίγο την αφήγηση... Έχουμε λοιπόν να κάνουμε όχι με παρέμβλητα «ξένα σώματα», αλλά με οργανικά μέρη του κειμένου και της αφήγησης» (Εισαγωγή στο Γ. Μ. Βιζυηνός, Νεοελληνικά Διηγήματα, επιμέλεια Παν. Μουλλάς, ΝΕΒ, Ερμής, Αθήνα, 1980, σ. ιη.). Συμφωνείτε με την παραπάνω διατυπωθείσα άποψη; Να σχολιάσετε τους στόχους που εξυπηρετούν οι περιγραφές στα συγκεκριμένα αποσπάσματα.

(Μονάδες 20)

B2.

- α)** Θεωρώντας πως η αφήγηση του Βιζυηνού έχει στοιχεία που παραπέμπουν στο θεατρικό λόγο, να εξηγήσετε τη λειτουργικότητα που έχει ο θεατρικός χαρακτήρας στο διήγημα του Βιζυηνού.

(Μονάδες 10)

- β)** Αν αναζητήσουμε θεατρικά στοιχεία στον αφηγηματικό λόγο του Βιζυηνού, αυτά θα μπορούσαμε να τα εντοπίσουμε: **α)** στην εναλλαγή σκηνών και επεισοδίων με αυτοτέλεια (σαν τις θεατρικές πράξεις), **β)** στην ύπαρξη και σκιαγράφηση ολοκληρωμένων και ανθρώπινων χαρακτήρων των ηρώων (ηθοποιία), **γ)** στη σκηνογραφία και τις εξωγλωσσικές πληροφορίες (ύφος, στάση, χειρονομίες), με τη μορφή

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.ΝΛΛ3Κ(ε)

σκηνοθετικών οδηγιών, δ) στα διαλογικά μέρη. Εντοπίστε δύο από τα τέσσερα αυτά στοιχεία, αναφέροντας για το καθένα παραδείγματα μέσα από το απόσπασμα, και εξηγήστε πώς επιβεβαιώνουν το θεατρικό χαρακτήρα του κειμένου.

(Μονάδες 10)

- Γ1.** « Η σκιαγράφηση του χαρακτήρα της μάνας Δέσποινας στο «Αμάρτημα της μητρός μου» είναι μοναδική. Για τα παιδιά της, που είναι ο ομφαλός του κόσμου, είναι μια μάνα παθιασμένη, ακόρεστη, πληθωρική, γυναίκα αγράμματη, δεισιδαιμονική που θέλει να υποτάξει και τη μοίρα, αν είναι δυνατόν, και μάχεται ενάντια σ' αυτήν. Σε όλο το «Αμάρτημα» ζητά να επιβάλλει την προέκταση της μητρογραμμικά καθορισμένης υπαρχής της στο θηλυκό παιδί, που βάζει πάνω απ' όλα τα υπόλοιπα κι αρσενικά παιδιά της» [Π. Κρανιδιώτης, «Βιζυηνός αυτοκαταγραφόμενος και ψυχολογών, ετεροαναλυόμενος και μη» περ. Διαβάζω, τχ. 278, σ.60-61]

Με αφορμή τα λόγια του Π. Κρανιδιώτη να προβείτε, σε δύο παραγράφους, στο χαρακτηρισμό της μάνας, όπως αυτή παρουσιάζεται στο απόσπασμα «-Μή μου φέρετε τίποτε, έλεγεν ή μήτηρ μου, ... Καί τήν υπόσχεσιν ταύτην τήν είχον δώσει άληθώς, αλλά πολύ προτύτερα.».

(Μονάδες 15)

- Γ2.** «-Μή μου φέρετε τίποτε, έλεγεν ή μήτηρ μου,... Καί τήν υπόσχεσιν ταύτην τήν είχον δώσει άληθώς, αλλά πολύ προτύτερα.».

Αποτυπώστε τα τρία χρονικά επίπεδα (παρελθόν - παρόν - μέλλον) και τη διαπλοκή του χρόνου που παρατηρείτε στο απόσπασμα και εξηγήστε τη δομική λειτουργία που έχει η υπόσχεση στην εξέλιξη της πλοκής και την οικονομία του έργου.

(Μονάδες 10)

- Δ.** «Ο Βιζυηνός θέτει στο επίκεντρο της διηγηματικής πλοκής τη σχέση της μητέρας και του Γιωργή. Αντίστοιχα, ο Κατσικονούρης στο «Γάλα» εστιάζει το ενδιαφέρον του στη σύγκρουση της μητέρας και του Αντώνη. Με βάση αυτό το δεδομένο και τα δύο κείμενα αναδεικνύουν ως πρωταγωνιστικές δύο αρσενικές φιγούρες που από τη μια βιώνουν το συναίσθημα της ενοχής και από την άλλη την ανάγκη για επιβεβαίωση της μητρικής αγάπης. Να καταδείξετε

τις αναλογίες στον τρόπο με τον οποίο ο Γιωργής και ο Αντώνης βιώνουν αυτά τα δύο διαπλεκόμενα συναισθήματα».

(Μονάδες 20)

[(Εισαγωγικό – ενημερωτικό σημείωμα) Η Ρήνα, μετανάστρια από την πρώην Σοβιετική Ένωση, μαζί με τα δύο της αγόρια, τον Αντώνη και τον Λευτέρη, προσπαθεί να προσαρμοσθεί και να επιβιώσει στην Ελλάδα. Ο Λευτέρης πάσχει από σχιζοφρένεια και δεν δέχεται καμία θεραπευτική αγωγή. Η μητέρα δείχνει αδυναμία προς τον Λευτέρη και βασανίζεται από ενοχές, που προέρχονται από το γεγονός ότι δεν γεύτηκε ποτέ το παιδί της το μητρικό γάλα].

ΡΗΝΑ: ...Είχε 'ρθει κι η πεθερά μου στο μαιευτήριο, στο Τριπλισί, τότε που έκανα το Λευτέρη μου. Ήταν δεύτερη, τρίτη μέρα που είχα γεννήσει. Άρχισε και μου ζούλαγε το στήθος, να δει αν κατεβάζει γάλα. Ζούλαε, ζούλαε... Τίποτα εγώ. «Νιετ ου, νιε μαλακά», έλεγε και ξανάλεγε, «δεν έχει γάλα». Και να 'ναι και κόσμος μπροστά, συγγενείς που είχαν έρθει να ευχηθούν. Ήθελα ν' ανοίξει η γης κάτω απ' το κρεβάτι μου. Γιατί είχα κι εγώ μια αγωνία, μια λαχτάρα να 'χω γάλα να θηλάσω το μωρό μου... Τον Αντώνη μου τον είχα θηλάσει καλά, βύζαξε αυτός με την ψυχή του, το 'πιανε και με τα δυο του χέρια και του 'δινε να καταλάβει. Κι είχα ένα αίσθημα, έτσι, σαν να είχε στραγγίξει όλο το γάλα μου αυτός και για τον μικρό να μην είχε μείνει τίποτα. Κι όσο με ζούλαγε η πεθερά, τόσο μεγάλωνε η αγωνία μου. Και η ντροπή να μην τα καταφέρνω σαν μάνα μπροστά σε τόσο κόσμο. (Παύση.) Ήταν κι ο μακαρίτης εκεί, ο Αντρέι. «Νιτσεβό στράσναβα μαγιά, Ιρίνουσκα», μου 'λεγε, «Νιτσεβό στράσναβα - δεν πειράζει, Ιρίνα μου, δεν πειράζει»... Ε, βέβαια, αυτόν τι τον πείραζε; Να του 'λεγες «νιε βότκα», θα τον πείραζε, αλλά που δεν είχε η γυναίκα του γάλα για το παιδί του, τι τον ένοιαζε. (Παύση.) Και μήπως το 'νιώσε και ποτέ σαν παιδί του; ...Γιατί μετά από λίγο καιρό που πήγαμε σπίτι το αμόλησε: «Το παιδί δεν είναι δικό μας, Ιρίνα», γυρνάει και μου λέει ένα βράδυ όπως έπλενα στο νεροχύτη. «Τι είπες;» του λέω, και κράταγα και μια πιατέλα, κι όπως την είδε αυτός μαζεύτηκε κάπως. Φοβότανε, βλέπεις, και λίγο, γιατί μου 'φεύγε κι εμένα καμιά φορά κάνα σταχτοδοχείο, κάνα ποτήρι όταν έλεγε ή έκανε τα ζαβά του - Και να σκεφτείς δεν έπινε ακόμα τότε τόσο πολύ, μετά ήταν που κύλησε τελείως, όταν ήρθαμε εδώ, στην «πατρίδα» όπως την έλεγε. Τέλος πάντων, μαζεύτηκε, ξεμαζεύτηκε, την

κουβέντα του την αποτέλειωσε: «Δεν το βλέπεις που δε μοιάζει σε κανέναν μας; Θα 'γινε λάθος στο μαιευτήριο και μας δώσαν αλλωνών παιδί». (Παύση.) Και το πίστευε! «Βρε καλέ μου, βρε χρυσέ μου», τίποτα. Του 'μεινε. Για μια ζωή. Μια ζωή χέρι πατρικό, έτσι, να του χαϊδέψει τα μαλλάκια του δεν άπλωσε. Το είχε το παιδί... πραγματικά σαν ξένο. (Παύση.) Κι έτσι, θέλω να πω, δεσποινίς Ξένια, σαν να πήγαν όλα στραβά για το Λευτέρη μου απ' την αρχή, από κείνο το μαιευτήριο ακόμα. Και το γάλα το μητρικό που του 'λειψε - σάμπως, θα μου πεις, το μόνο παιδί ήταν που δε βύζαξε; εδώ άλλες και κόβουνε το γάλα τους μόνες τους μην τους κρεμάσει το βυζί - αλλά να, λέω, με το μυαλό μου τώρα... τι φχαριστήθηκε μήπως το παιδάκι μου στη ζωή του; Τουλάχιστον να είχε πάθει λίγο γάλα απ' τη μανούλα του. Έτσι, σαν να μπορούσα να του είχα δώσει εγώ λίγη δύναμη, ένα κουράγιο, κάτι να είχε χαρεί κι αυτό λιγάκι. Αλλά... Άτυχο παιδί, άτυχο, λες κι αυτή η αρρώστια - το μόνο που του πρόσφερε ο πατέρας του τελικά - να ήταν σαν ένα σκουλήκι μέσα του να του ροκανίζει κάθε χαρά.

(.....)

Η Ρήνα περιφέρεται στο χώρο κάνοντας διάφορες δουλειές του σπιτιού. Σε μια πολυθρόνα ο Αντώνης.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Με τ' άλλα τι γίνεται.

ΡΗΝΑ: Με τα δικά σου τι γίνεται. Ας' τα τώρα του Λευτέρη, τελειωμό δεν έχουνε. Τα δικά σου.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μπα, πώς και το ενδιαφέρον;

ΡΗΝΑ: Αχ, μη με στεναχωρείς κι εσύ, βρε Αντώνη. Να 'ξερες τι τραβάω εγώ εδώ μέσα...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μην ανησυχείς, και μου κάνεις την καρδιά περιβόλι κάθε φορά που έρχομαι.

ΡΗΝΑ: Ε, σε ποιον να τα λέω κι εγώ; ...Εσύ, Αντώνη μου, στο κάτω κάτω αντέχεις.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Αντέχω εγώ, ε;

ΡΗΝΑ: Έχεις κάτι μέσα σου εσύ. Κάτι σκληρό, δε σπάει με τίποτε, το ξέρω, εγώ σας γέννησα. (Παύση.) Και ξέρεις τι σκεφτόμουνα; Χθες το βράδυ το

σκεφτόμουν... Ότι έτσι θα γινότανε, δεν μπορούσε αλλιώς: Όσο δυνατό το πρώτο παιδί, τόσο αδύναμο θα 'βγαινε το άλλο. Λες και τη δύναμη την πήρες όλη εσύ και δεν έμεινε τίποτα για τον μικρό. (Παύση.)

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ωραία, να 'χω τύψεις και γι' αυτό δηλαδή.

ΡΗΝΑ: Όχι, εγώ, παιδί μου, ποτέ δεν...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Άσε, ρε κυρά - Ρήνα. Αλλά το βρήκαμε τώρα: «Αντέχει ο Αντώνης»!

ΡΗΝΑ: Για καλό το λέω. Εγώ πιστεύω σ' εσένα.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Τι πιστεύεις δηλαδή;

ΡΗΝΑ: Ότι... ότι θα τα καταφέρεις εσύ.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Όπως μου το λες όμως... Σκεφτική σε βλέπω.

ΡΗΝΑ: Όχι, απλώς... Να, αυτό το πράγμα που έχεις μέσα σου... σαν σίδηρο το νιώθω ώρες ώρες... σαν να με τρομάζει κάπως.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Καταλαβαίνω. Δε θα 'θελες να τα καταφέρω και πολύ, ε;

ΡΗΝΑ: Χριστός κι Απόστολος! Εγώ, παιδί μου; Μακάρι εσύ...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μάνα...

ΡΗΝΑ: Ε;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Παντρεύομαι.

(Καμιά αντίδραση από τη μάνα του.)

ΑΝΤΩΝΗΣ: Καλά, ντε, μην τρελαίνεσαι κιόλας.

ΡΗΝΑ (κρύα): Πώς;... Δηλαδή... πώς αυτό;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μην κάνεις έτσι, σου λέω. Ξέρω τι σε τρώει εσένα τώρα.

ΡΗΝΑ: Εμένα; Τι να με τρώει εμένα τώρα; Δε θέλω εγώ το καλό του παιδιού μου;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ναι, του Λευτέρη.

ΡΗΝΑ: Και το δικό σου, Αντώνη μου, και το δικό σου. Αλλά να, κάπως ξαφνικά μου ήρθε.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μην ανησυχείς και δε θα σας αφήσω έτσι εγώ.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

ΡΗΝΑ: Καλά εμείς... Ασε μας εμάς τώρα. Εσύ να κοιτάξεις.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Και τα λεφτά θα σας τα στέλνω...

ΡΗΝΑ: Να τα κρατάς, αγόρι μου. Υποχρεώσεις θα 'χεις τώρα.

ΑΝΤΩΝΗΣ: ...κι από δω θα 'ρχομαι.

ΡΗΝΑ: Ε, πού ν' αφήνεις την οικογένειά σου τώρα...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ε, κάτσε, ρε μάνα, να την κάνουμε πρώτα. Αμέσως!...

ΡΗΝΑ: Ε, θα κάνεις, τι, δε θα κάνεις; Τι παντρεύεσαι τότε;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ξέρω 'γώ; Γιατί παντρεύονται οι άνθρωποι;

ΡΗΝΑ: Ό,τι θέλεις να κάνεις, αγόρι μου. Ό,τι θέλεις εσύ. Και τα λεφτά να τα κρατάς για σένα, την οικογένειά σου. Θα τα βολέψουμε εμείς. Το πολύ πολύ ν' αρχίσω να πηγαίνω στα σπίτια ξανά. Αυτή η κυρία του στρατηγού με ζήτηγε πάλι. Και η άλλη που 'χει το ζαχαροπλαστείο, το Ντελός. Για το μαγαζί. Και ο στρατηγός - ξέρεις πόσο ανάποδοι είναι οι καραβανάδες - έχει να το λείει, απ' όσες πέρασαν από εκεί μέσα μόνο η κυρά - Ρήνα ήταν νοικοκυρά. Η πιο σβέλτη. Δε με ξεχνάν εμένα, τι νομίζεις... Και είναι κι άλλες κυρίες, θα βρω και άλλες... είναι και το βοήθημα απ' την Εκκλησία. Εσύ... Εσύ μόνο το Λευτέρη να μην αφήσεις... το Λευτέρη μας, να 'ρχεσαι να του κάνεις λίγο παρέα, να του μιλάς, να...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Α παράτα με πια!

ΡΗΝΑ: Τ' αδέρφι σου, το Λευτεράκη μας μόνο... (Κλαίει.)

ΑΝΤΩΝΗΣ: Εδώ σου λέω ότι παντρεύομαι κι εσύ ούτε ρώτησες ποια παίρνω. Μόνο «ο Λευτέρης» κι «ο Λευτεράκης»! Το Λευτέρη θα παντρευτώ, ρε γαμώτο μου;

ΡΗΝΑ: Εγώ; Πότε είπα εγώ για το Λευτέρη;

Αποσπάσματα από «Το Γάλα», Βασίλης Κατσικονούρης (2006)